

Kognitiivsed häired ja käitumisprobleemid Parkinsoni tõve korral: tähtsad faktid patsiendile

MILLISEID KOGNITIIVSEID HÄIREID VÕIB PARKINSONI TÕVE KORRAL ESINEDA?

Paljudel Parkinsoni tõvega inimestel on hea mälu ja mõtlemisvõime (kognitsioon) ning nad saavad hästi oma eluga hakkama. Kuigi unustamist võib esineda ka koos normaalse vananemisega, siis Parkinsoni tõve progresseerumisega võib tekkida tõsisemaid probleeme tähelepanu, mõtlemisvõime ja mäluga.

Parkinsoni tõvega sageli esinevad kognitiivsed probleemid on muu hulgas raskused

- Tähelepanu ja keskendumisega
- Sündmuste planeerimisega, nagu kiire päeva organiseerimine
- Keerulise vestluse jälgimise või keeruliste probleemide lahendamisega
- Mõtete kiire koondamisega
- Sündmuste või sündmuste üksikasjade mäletamisega, kuigi vihjed võivad sageli mälu tagasi tuua

Kui muutused on väiksed ega mõjuta oluliselt igapäeva elu, nimetatakse seda **kergeks kognitiivseks häireks**. Kui mäluprobleemid mõjutavad igapäevatoiminguid, nimetatakse seda **dementsuseks**.

MIKS KOGNITIIVSED HÄIREID TEKIVAD?

Muutused vaimsetes võimetes tekivad, kui Parkinsoni tõbi hakkab mõjutama neid ajupiirkondi, mis vastutavad tähelepanu, mõtlemise ja mälu eest. Enamikul juhtudel toimub see haiguse hilisstaadiumis või inimese vananedes, tavaliselt alates 65. eluaastast.

HALLUTSINATSIOONID JA LUULUD

Parkinsoni tõvega inimestel võivad esineda ka hallutsinatsioonid või luulud. Hallutsinatsioonide korral näevad või kuulevad inimesed ärkvel olles asju, mida tegelikkuses ei ole. Parkinsoni tõve puhul esinevad hallutsinatsioonid peamiselt loomade või inimeste nägemisena, keda tegelikult läheduses ei ole. Sageli saadakse aru, et hallutsinatsioonid ei ole tegelikkus, kuid hiljem võib reaalsuse ja hallutsinatsiooni eristamine keerulisemaks muutuda. Parkinsoni tõvega patsientidel võib esineda ka illusioone, näiteks näha seinal oleva laigu asemel putukat.

Luulud on valed uskumused, mis ei põhine reaalsusel ega faktidel, näiteks kui arvatakse, et majas elab rohkem inimesi, et abikaasa petab või keegi varastab. See võib tekkida kaugelearenenud Parkinsoni tõve korral, kuid ei ole sage.

Tagasihoidlikke hallutsinatsioone mille puhul tunnete ära, et need on valed, ei pea tingimata ravima. On oluline, et Teie arst uuriks, ega Teil ei ole infektsioone ega Te ei tarvita ravimeid, mis võivad hallutsinatsioone esile kutsuda. Hallutsinatsioone saab enamasti vähendada Parkinsoni tõve raviskeemi muutmisega või uute ravimite lisamisega (klosapiin või kvetiapiin), seejuures klosapiini kasutamisel on vajalikud regulaarsed vereanalüüsid.

MIDA MA SAAN KOGNITIIVSETE HÄIRETE PARANDAMISEKS TEHA?

Kognitsiooni võib parandada õige treening, dieet, unerežiim ja vererõhu normis hoidmine.

Andke oma arstile teada, kui mõtlemise, mälu või otsuste langetamisega seotud probleemid hakkavad segama teie igapäeva elu. Teie arst võib teha kognitiivseid teste. Üle tuleb vaadata ravimid, sest Parkinsoni tõve ja muude haiguste raviks kasutatavad ravimid võivad vahel kognitsiooni halvendada. Kasu võib olla ravimi annustamiskarpidest ja meeldetuletustest, et ravimikasutus oleks õige.

Kui mäluhäired muutuvad raskeks:

- Arutage oma perekonna ja arstiga edaspidist elukorraldust, sh koduhooldust või hooldusraviasutuse vajadust
- Andke usaldusväärsele hooldajale eestkostetõigus kehtivate õiguslike nõuete kohaselt. Kui te ise ei ole enam võimeline hakkama saama, langetab otsuseid, korraldab teie rahaasju, maksab arveid jne seaduslik eestkostja. Ilma eestkostjata muutuvad need tegevused kiiresti keeruliseks ja kalliks
- Veenduge, et teie omandiõigused ja testament on ajakohased. Kognitiivsete probleemide süvenemisel ei pruugi te enam olla võimeline neid muutama

KAS ON OLEMAS RAVI?

Mõned ravimid võivad aidata dementseid Parkinsoni tõvega patsiente: rivastigmiin, donepesiil, galantamiin ja memantiin – mõned patsiendid märkavad seisundi jõudsat paranemist, kuid teistel on muutusi vähe. Nende sagesemad kõrvaltoimed on iiveldus ja kõhulahtisus.